

نکته‌هایی چند...

۱. یکی از ملاک‌ها و معیارهای پذیرش نوشته‌ها برای چاپ در این مجله مرتبط بودن آن‌ها با برنامه‌ی درسی یا به زبان خودمانی‌تر با کتاب‌های درسی زیست‌شناسی است. بنابراین، خوانندگانی که گاه با نوشته‌هایی بی‌ربط با برنامه‌ی درسی روبه‌رو می‌شوند، ممکن است بپرسند که چرا برخی نوشته‌ها و حتی سرمقاله‌ی مجله باید درباره‌ی موضوعی مانند محیط‌زیست باشد که در برنامه‌ی درسی کنونی چندان محلی از اعراب ندارد.

برای توجیه گنجانیدن چنان نوشته‌های بی‌ربطی باید به سراغ یکی دیگر از ملاک‌ها و معیارهای پذیرش نوشته‌ها برویم: نوشته‌هایی که در آن‌ها دیدگاه‌ها، پژوهش‌ها یا فعالیت‌هایی در زمینه‌های موضوع‌ها و مسائل مهم علوم زیستی مطرح شده باشد؛ موضوع‌هایی که دانستن آن‌ها برای معلمان و دانش‌آموزان لازم است، گرچه جدید باشند و یا در برنامه‌ی درسی مطرح نشده باشند. بی‌گمان محیط‌زیست، گرچه موضوعی مستقل از زیست‌شناسی در نظر گرفته می‌شود، اما به علت پروراندن موجودات زنده در دامان خود، امروزه در برنامه‌های درسی بسیاری از جوامع و کشورها وجود دارد. پس می‌توان نوشته‌های محیط‌زیستی را در زمره‌ی نوشته‌های آینده‌نگرانه‌ای در نظر گرفت که دیدگاه‌هایی مهم و حیاتی برای پایداری محیط‌زیست موجودات زنده، از جمله آدمی مطرح می‌کنند.

۲. این مقدمه‌چینی‌ها برای آن بود که می‌خواهیم در سرمقاله‌ی این شماره هم به موضوع محیط‌زیست و هسته‌ی مرکزی آن، یعنی حیات وحش بپردازیم و از اندکی از ظلمی که آدمی بدانان روا می‌دارد، سخن بگوییم. باشد که مطرح کردن موضوع به‌ویژه اگر در برنامه‌های درسی آینده گنجانده شود، اندکی از این زیان هنگفت بکاهد.

قضیه از این قرار است که هشت سال پیش، یعنی سال ۲۰۰۲ نمایندگان کشورهای عضو اتحادیه‌ی جهانی حفاظت از طبیعت (IUCN) گرد آمدند و تصمیم گرفتند که همه‌ی توان خود را برای کاستن از روند رو به رشد کاهش تنوع زیستی به خرج دهند و تا سال ۲۰۱۰ به نتایج امیدبخشی در این زمینه برسند. اکنون سال ۲۰۱۰ فرا رسیده است، اما به گزارش این اتحادیه که تحت عنوان «بحران حیات وحش و خیم‌تر از بحران اقتصادی» در دوم ژوئیه‌ی ۲۰۰۹ منتشر شده است، بشریت هنوز راه درازی تا رسیدن به این هدف در پیش دارد. در این گزارش آمده است: وقت آن فرارسیده است این واقعیت را بپذیریم که طبیعت بزرگ‌ترین شرکت روی زمین است و صددرصد مردم جهان به رایگان در آن سهم دارند. بنابراین، دولت‌ها باید حداکثر کوشش خود را برای نجات آن به خرج دهند، همان‌طور که برای نجات اقتصاد انجام می‌دهند.

در این گزارش هم‌چنین آمده است که از ۴۴۸۳۸ گونه‌ی موجود در فهرست سرخ تاکنون ۸۶۹ گونه به کلی، یا حداقل در طبیعت منقرض شده‌اند. حال اگر تعداد ۲۹۰ گونه‌ای را که در آستانه‌ی انقراض قرار دارند به این تعداد بیفزاییم، این رقم به ۱۱۵۹ و مجموع گونه‌های در معرض انقراض به حداقل ۱۶۹۲۸ می‌رسد. اگر در نظر بگیریم که این گزارش ۲/۷ درصد از ۱/۸ میلیون گونه‌ای را که شناسایی شده‌اند در برمی‌گیرد، دورنمایی ترسناک از وضعیت موجودات زنده‌ی زمین در برابرمان مجسم می‌شود.

۳. قرار است بیست‌وپنجمین المپیاد جهانی زیست‌شناسی در تابستان سال ۱۳۹۳ در ایران برگزار شود. با خواندن این خبر ممکن است بگویید که این رویداد اثر چندانی بر وضعیت آموزش زیست‌شناسی کشور نخواهد داشت، پس هرگونه هزینه و تلاشی در این زمینه بیهوده یا کم‌فایده خواهد بود. اما احتمال هم دارد به عکس، آن را فرصتی بدانید برای نشان دادن وضعیت آموزش زیست‌شناسی کشورمان به کشورهای عضو و ارائه‌ی دیدگاه‌ها و تجربه‌های ما در زمینه‌ی آزمون‌سازی. تجربه‌ی برگزاری المپیاد جهانی فیزیک در اصفهان که حدود دو سال پیش انجام شد، می‌تواند در این زمینه کمک کند.

بی گمان المپیاد زیست‌شناسی کشور تاکنون با طراحی و رواج دادن پرسش‌های مناسب برای آزمون‌ها، هم‌چنین افزودن به منابع زیست‌شناختی فارسی، مطرح کردن موضوع‌های جدید و مغفول زیست‌شناسی در جامعه، علاقه‌مند کردن دانش‌آموزان به زیست‌شناسی و مانند این‌ها، به بهبود آموزش زیست‌شناسی کشور کمک‌های بزرگی کرده است. بنابراین، انتظار می‌رود دست درکاران این المپیاد با ثابت‌قدم ماندن در هدف‌های شریف خود، با ارائه‌ی پرسش‌های مناسب، قوی و کارشناسانه در این رقابت جهانی، انتظاری را که کشورهای عضو المپیاد جهانی زیست‌شناسی از دانشمندان و کارشناسان کشورمان پیدا کرده‌اند، برآورده کنند. چه، هنوز فرصت کافی برای برنامه‌ریزی چنین کار سترگی در پیش است. ۴. در آغاز این سرمقاله به برخی از معیارهای پذیرش نوشته‌های شما اشاره کردیم. در این جا در پاسخ به تقاضای شماری از خوانندگان محترم، در این باره اندکی بیش‌تر می‌نویسیم.

پیش از آن که دست به کارتهیه‌ی متن شوید، از خود پرسید که آیا موضوعی که انتخاب کرده‌اید در راستای اهداف مجله هست؟ یعنی مثلاً به درد معلم زیست‌شناسی می‌خورد؟ مرتبط با مطالب کتاب درسی هست؟ اگر نه، آیا مطلب آن قدر جدید و ارزشمند هست که معلمان زیست‌شناسی با میل و رغبت آن را بخوانند، یا اصلاً لازم است که معلم زیست‌شناسی آن را بداند؟ نوشته‌ی شما توانایی‌های فکری، یا عملی معلم زیست‌شناسی را افزایش می‌دهد؟ مثلاً متن شما تجربه‌هایی از آموزش مفهوم یا موضوعی در زیست‌شناسی، نمونه‌ای از کار عملی در کلاس، آزمایشگاه یا طبیعت ارائه می‌دهد؟ موضوعی که برگزیده‌اید بحث جدیدی در زمینه‌ی محتوا، روش‌ها یا وضعیت آموزش زیست‌شناسی کشور یا جهان است؟ اگر به حداقل یکی از این پرسش‌ها پاسخ مثبت می‌دهید، پس دست به کار شوید.

پس از آن که موضوع مناسب را یافتید، قالب مناسبی متناسب با نوع نوشته (مقاله‌ی پژوهشی، ترجمه‌ی نوشته‌ای علمی، آموزشی، بیان تجربه‌های آموزشی، گزارش و خبر و مانند آن‌ها) انتخاب کنید. در نوشتن پی‌نوشت‌ها و نیز منابع دقت کافی داشته باشید.

هنگام نوشتن متن، سعی کنید حتی‌الامکان نوشته‌ی خود را به فارسی روان بنویسید. مثلاً مخاطب خود را روبه‌روی خود به تصویر درآوردید و هم‌چنان که گویی با او سخن می‌گویید، بنویسید. هنگام نوشتن جمله‌ها و عبارت‌ها قالب‌ها و دستور زبان فارسی را رعایت کنید. از کاربرد جمله‌های سخت، پیچیده و دشوار بپرهیزید. هم‌چنین از کاربرد اصطلاحات بیگانه و ناآشنا در متن حتی‌الامکان خودداری کنید. متن را از یک خط در میان در یک روی کاغذ بنویسید یا تایپ کنید. اگر در حال ترجمه‌ی متنی هستید، در ترجمه اصل امانت‌داری را در حد معقول رعایت و معادل‌های فارسی را به درستی انتخاب کنید.

پس از نوشتن، شکل‌ها و نمودارها را تهیه و پیوست کنید. توجه داشته باشید که کیفیت شکل‌ها و نمودارها به گونه‌ای باشد که بتوان آن‌ها را واضح و دقیق چاپ کرد. به یاد داشته باشید حتماً نوشته‌های درون شکل‌ها و زیر شکل‌ها را نیز به دقت ترجمه کنید. جای شکل‌ها و نمودارها را در نوشته‌تان مشخص کنید. از همه مهم‌تر، واریسی کنید نوشته‌ای را که برای ما می‌فرستید، قبلاً برای چاپ به نشریات دیگر نفرستاده باشید، حتی به نشریات مجازی.

اگر نوشته‌تان را روی کاغذ نوشته یا از آن چاپ گرفته‌اید، آن را به نشانی تهران صندوق پستی ۱۵۸۷۵-۶۵۸۵، مجله‌ی رشد آموزش زیست‌شناسی، اما اگر آن را در رایانه‌تان تایپ و آماده کرده‌اید، می‌توانید آن را به نشانی پست الکترونیک سردبیر، یعنی Karamudini@gmail.com بفرستید. والسلام

سردبیر